

БРОШУРА ЗА ТЕЛА
ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ
УСАГЛАШЕНОСТИ У СРБИЈИ
О АСАА СПОРАЗУМУ И
ПРИСТУПАЊУ ЕУ У ВЕЗИ СА
ПИТАЊАМА ОЦЕЊИВАЊА
УСАГЛАШЕНОСТИ

BROCHURE FOR CONFORMITY
ASSESSMENT BODIES IN SERBIA
ON THE ACAA AGREEMENT
AND ACCESS TO THE EU
REGARDING CONFORMITY
ASSESSMENT ISSUES

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство привреде

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION

CZECH OFFICE FOR
STANDARDS, METROLOGY
AND TESTING

БРОШУРА ЗА ТЕЛА
ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ
УСАГЛАШЕНОСТИ
У СРБИЈИ О АСАА
СПОРАЗУМУ И
ПРИСТУПАЊУ ЕУ У
ВЕЗИ СА ПИТАЊАМА
ОЦЕЊИВАЊА
УСАГЛАШЕНОСТИ

BROCHURE FOR
CONFORMITY
ASSESSMENT BODIES IN
SERBIA ON THE ACAA
AGREEMENT
AND ACCESS TO THE
EU REGARDING
CONFORMITY
ASSESSMENT ISSUES

Израда ове брошуре експертски је подржана и финансирана средствима Чешке развојне сарадње у оквиру пројекта „Подршка унапређењу и развоју сектора инфраструктуре квалитета у Србији у циљу усаглашавања правила и стандарда индустријских производа са прописима ЕУ“.

The creation of this brochure was expertly supported and financed by Czech development cooperation within the project “Support to the improvement and development of the quality infrastructure sector in Serbia in order to harmonize the rules and standards of industrial products with EU regulations”.

Садржај:

1. УВОД.....	3
2. ЦИЉ БРОШУРЕ	5
3. ШТА ЈЕ АСАА?	7
4. ПРИНЦИПИ ФУНКЦИОНИСАЊА АСАА.....	9
5. УСЛОВИ И ЗАХТЕВИ ЗА АСАА, са акцентом на ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ (МАШИНЕ, ЕЛЕКТРИЧНА ОПРЕМА И ЛИЧНА ЗАШТИТНА ОПРЕМА)	15
6. АНАЛИЗА СЕЛЕКТОВАНИХ ТЕЛА ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ	23
7. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ	27
8. ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ТЕЛА ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ У СЕЛЕКТОВАНИМ БЛАСТИМА	48
9. ЗАКЉУЧАК.....	50
10. ЛИТЕРАТУРА.....	53

The content:

1. INTRODUCTION	3
2. OBJECTIVE OF THE BROCHURE	5
3. WHAT IS ACAA?	7
4. PRINCIPLES OF ACAA FUNCTIONING	9
5. CONDITIONS AND REQUIREMENTS FOR ACAA, with emphasis on PRIORITY AREAS (MACHINERY, ELECTRICAL EQUIPMENT AND PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT)	15
6. ANALYSIS OF SELECTED CONFORMITY ASSESSMENT BODIES	23
7. RESULTS OF THE ANALYSIS	27
8. GENERAL RECOMMENDATIONS FOR CONFORMITY ASSESSMENT BODIES IN SELECTED AREAS	48
9. CONCLUSION	50
10. LITERATURE	53

1. УВОД

Поглавље 1 (Слободно кретање робе) подразумева да се свим производима може трговати без ограничења унутар Европске уније. Даном приступања Европској унији (ЕУ), Република Србија постаје део унутрашњег тржишта ЕУ, на коме важе иста правила за све производе земаља чланица.

Уклањање баријера у трговини постиже се хармонизацијом техничке регулативе, уз обезбеђивање високог степена безбедности живота и здравља, заштите животиња и биљака, заштите животне средине, заштите потрошача итд. Уколико одређени производи нису обухваћени усклађеним законодавством ЕУ, принцип међусобног признавања примењиваће се и на такве производе, али ће за сада, предност имати производи из хармонизованих области. Тако, производи који се легално продају у једној држави чланици ЕУ треба да се слободно крећу у другим државама чланицама.

1. INTRODUCTION

Chapter 1 (Free movement of goods) implies that all products can be traded without restrictions within the European Union. On the day of accession to the European Union (EU), the Republic of Serbia becomes part of the EU internal market, where the same rules apply to all products of member countries.

The removal of trade barriers is achieved by harmonizing technical regulations, while ensuring a high level of life and health safety, animal and plant protection, environmental protection, consumer protection, etc. If certain products are not covered by harmonized EU legislation, the principle of mutual recognition will also apply to such products, but for now, priority will be given to products from harmonized areas. Thus, products that are legally sold in one EU member state should move freely in other member states.

Српско техничко законодавство, као и стандарди неопходни за примену тог законодавства за већину производа су у највећој мери већ усаглашени са регулативом ЕУ усвајањем и применом техничких прописа и пратећих спискова српских стандарда којима су преузети одговарајући ЕУ стандарди.

The Serbian technical legislation, as well as the standards necessary for the implementation of the current legislation for most products, are already harmonized to the greatest extent with the EU regulations through the adoption and application of technical regulations and accompanying lists of Serbian standards that have taken over the corresponding EU standards.

2. ЦИЉ БРОШУРЕ

Основни циљ брошуре је да пружи телима за оцењивање усаглашености јасне и прецизне информације о значењу, пореклу, структури АСАА (*Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products*) споразума, принципима његовог деловања, јасним предностима и утицајима, као и преглед услова и захтева АСАА преговора фокусирајући се на приоритетне области. За процену тренутног стања спремности Србије, урађена је анализа утицаја потписивања АСАА уз помоћ анкетирања доносилаца прописа, произвођача и тела за оцењивање усаглашености.

Брошура посебно укључује следеће информације:

- значење, полазишта и структуру АСАА,
- принципе функционисања АСАА,
- предности и утицаје АСАА,

2. OBJECTIVE OF THE BROCHURE

The main goal of the brochure is to provide conformity assessment bodies with clear and precise information on the meaning, origin, and structure of the ACAA agreement, its principles of operation, clear advantages and impacts, as well as an overview of the terms and requirements of the ACAA negotiations, focusing on priority areas. To assess the current state of readiness of Serbia, an analysis of the impact of signing the ACAA was carried out with the help of surveys of regulators, manufacturers and conformity assessment bodies.

The brochure specifically includes the following information:

- the meaning, origins and structure of the ACAA,
- principles of functioning of ACAA,
- benefits and impacts of ACAA,

➤ преглед услова и захтева за АСАА преговоре са фокусом на приоритетне АСАА области (машине, електрична опрема и лична заштитна опрема), а што не искључује будуће евентуално проширење примене овог споразума и на друге области.

➤ review of conditions and requirements for ACAA negotiations with a focus on priority ACAA areas (machines, electrical equipment and personal protective equipment), which does not exclude the possible future extension of the application of this agreement to other areas as well.

3. ШТА ЈЕ АСАА?

АСАА је споразум о међусобном признавању (оцењивања усаглашености и прихватању индустријских производа) који подразумева да су претходно потпуно усклађени захтеви и регулатива за одређене групе производа са захтевима и регулативом ЕУ, а чиме се омогућује примена хармонизованог техничког законодавства ЕУ у Србији, што ће допринети елиминисању техничких баријера у трговини и самим тим повећати доступност тржишта ЕУ за привреднике из Србије и обрнуто.

Закључивање АСАА за одређене групе производа има за циљ да олакша приступ индустријским производима из земље партнера унутрашњем тржишту ЕУ и обрнуто. Након закључења АСАА, производи обухваћени споразумом могу ући у ЕУ без додатних испитивања и процедура оцењивања усаглашености, а производи из ЕУ могу на сличан начин слободно ући на тржиште земље партнера.

3. WHAT IS ACAA?

ACAA is an agreement on mutual recognition (conformity assessment and acceptance of industrial products) which requires that the requirements and regulations for certain groups of products are fully harmonized with the requirements and regulations of the EU, which enables the implementation of harmonized EU technical legislation in Serbia, and which will contribute to the elimination technical barriers to trade and thereby increases the accessibility of the EU market for businesses from Serbia and vice versa.

The conclusion of the ACAA for certain product groups aims to facilitate the access of industrial products from the partner country to the EU internal market and vice versa. After the conclusion of the ACAA, products covered by the agreement can enter the EU without additional tests and conformity assessment procedures, and products from the EU can similarly freely enter the partner country's market.

Другим речима, за производе на које се односи, земља партнер ће се третирати као еквивалентна држави чланици ЕУ. Сходно томе, аранжман овог типа претпоставља потпуно приближавање и имплементацију законодавства ЕУ и хармонизованих стандарда за производе у секторима обухваћеним споразумима у земљи партнера, на истом нивоу који се очекује од државе чланице ЕУ.

Споразум о оцењивању усаглашености и прихватању индустријских производа (АЦАА) је врста споразума о међусобном признавању (*MRA-Mutual Recognition Arrangement*) заснован на усклађивању законодавног система и инфраструктуре дотичне земље са онима у Европској унији. АЦАА има за циљ да промовише трговину робом (производи обухваћени АЦАА) између Европске уније и трећих земаља олакшавањем приступа тржишту. Пракса из осталих земаља које су прошле кроз АЦАА преговоре, када су биле кандидати за чланство у ЕУ, је била да се најпре одаберу области производа за које је законодавство усаглашено, а да се касније, споразум проширује на додатне области, односно производе.

Његово усвајање има за циљ даље јачање односа ЕУ и Србије и да се искористе одређени бенефити приступања ЕУ и пре самог чланства земље у ЕУ.

In other words, for the products concerned, the partner country will be treated as equivalent to an EU member state. Accordingly, an arrangement of this type presupposes full approximation and implementation of EU legislation and harmonized standards for products in the sectors covered by the agreements in the partner country, at the same level expected from an EU member state.

The Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products (ACAA) is a type of mutual recognition agreement (MRA) based on the harmonization of the legislative system and infrastructure of the country in question with those of the European Union. The ACAA aims to promote trade in goods (products covered by the ACAA) between the European Union and third countries by facilitating market access. The practice of other countries that were negotiating the ACAA, when they were candidates for EU membership, was to first select product areas for which the legislation was harmonized, and later, the agreement was extended to additional areas or products.

Its adoption aims to further strengthen EU-Serbia relations and to take advantage of certain benefits of EU accession even before the country's own membership in the EU.

4. ПРИНЦИПИ ФУНКЦИОНИСАЊА АСАА

Коришћење система техничког законодавства ЕУ и оцењивања усаглашености од стране трећих земаља, засновано на искуству стеченом у преговорима и примени ранијих споразума, АСАА споразумом је осмишљено да се олакша трговина и приступ тржишту уговорних страна, а да се притом избегну проблеми који су уочени и били евидентни из рада традиционалних *MRA* (споразума о узајамном признавању). Ово ће допринети елиминисању техничких баријера у трговини, као једне од значајних ставки приликом извоза, чиме ће се повећати доступност тржишта трећих земаља производима из ЕУ и обрнуто.

У исто време, ниво здравствене и безбедносне заштите који постоји у ЕУ ће тиме бити обезбеђен на најбољи могући начин. Припрема усклађивања може се сматрати средством за размену доказаног искуства европског система са другим земљама. Треба нагласити користи за обе стране, са

4. PRINCIPLES OF ACAA FUNCTIONING

Use of the EU technical legislation system and conformity assessment by third countries, based on the experience gained in n contrast to the implementation of earlier agreements, the ACAA agreement is designed to facilitate trade and market access for the contracting parties, while avoiding the problems observed and evident from the operation of traditional MRAs (Mutual Recognition Agreements). This will contribute to the elimination of technical barriers in trade, as one of important aspects during the export, which will increase the accessibility of third country markets for products from the EU and vice versa.

At the same time, the level of health and safety protection that exists in the EU will be ensured in the best possible way. The preparation of harmonization can be considered as a means of sharing the proven experience of the European system with other countries. The benefits for both sides should

посебним нагласком на предности за треће земље (пласирање производа на велико тржиште ЕУ са око 500 милиона потрошача), усвајањем утврђених заједничких принципа у контексту постојећих циљева СТО (Светска трговинска организација).

Постоји и политичка предност у консолидацији и јачању постојећих веза између тржишта трећих земаља и тржишта ЕУ.

Европска унија је увек била усмерена ка јачању подршке међународној сарадњи у областима техничких прописа, стандарда, оцењивања усаглашености и елиминисања техничких баријера у трговини за производе.

Један од главних приступа које је Европска заједница користила да елиминира техничке баријере у трговини био је улазак у преговоре са неколико трговинских партнера, што је довело до закључивања споразума о међусобном признавању (*MRA*). Заиста, ова врста активности је посебно подстакнута у ТБТ (техничке баријере у трговини) споразуму СТО.

Један од главних приступа које је Европска заједница користила да елиминира техничке баријере у трговини био је улазак у преговоре са неколико трговинских партнера, што је довело до закључивања споразума о међусобном признавању (*MRA*).

Потписивањем АСАА споразума, који представља унапређену, „ојачану“ верзију *MRA* споразума, српски привредници ће добити могућност да своје производе пласирају на тржиште ЕУ без додатних техничких баријера за трговину, али истовремено и да ће српско тржиште бити отворено без ограничења за све произвођаче из ЕУ, као и из трећих земаља, ако су њихови производи легално уведени на тржиште ЕУ, те

be emphasized, with special emphasis on the advantages for third countries (placing products on the large EU market with about 500 million consumers), by adopting established common principles in the context of existing WTO goals.

There is also a political advantage in consolidating and strengthening existing links between third country markets and the EU market.

The European Union has always aimed to strengthen support for international cooperation in the areas of technical regulations, standards, conformity assessment and elimination of technical barriers in trade for products.

One of the main approaches used by the European Community to eliminate technical barriers to trade was to enter into negotiations with several trading partners, leading to the conclusion of Mutual Recognition Agreements (MRAs). Indeed, this type of activity is specifically encouraged in the WTO's TBT (Technical Barriers to Trade) Agreement.

One of the main approaches used by the European Community to eliminate technical barriers to trade was to enter into negotiations with several trading partners, leading to the conclusion of Mutual Recognition Agreements (MRAs).

By signing the ACAA agreement, which is an advanced, improved version of MRA agreement, Serbian businessmen will have the opportunity to market their products on the EU market without additional technical barriers to trade, but at the same time, the Serbian market will be open without restrictions to all producers from the EU, as well as from third countries (if their products are legal introduced to the EU market), and therefore Serbian economic operators should be ready for

стога треба да буду спремни за ову конкуренцију и да размишљају о својој маркетиншкој стратегији, асортиману производа, политици цена.

Након потписивања АСАА, статус српских тела за оцењивање усаглашености, као и исправе које та тела издају, биће прихваћене у ЕУ, што не само да ће омогућити проширење пословања тих тела, већ и лакши, бржи и јефтинији пласман производа српских произвођача на тржиште ЕУ.

Наравно потписивање АСАА је билатерални аранжман тако да то подразумева и аутоматско прихватање увоза производа који су снабдевени исправама и ознакама ЕУ, што носи одређени ризик и јачу конкуренцију која стиже од привредника из ЕУ, међу којима свакако има и маркетиншки и техничко-технолошки развијенији.

У сваком случају, очекује се повећање интересовања домаћих произвођача за извоз на тржиште ЕУ, као и повећање самог извоза, посебно имајући у виду да ће примена истоветних техничких прописа и хармонизованих стандарда производњу и пласман производа учинити једноставнијим, бржим, а у одређеном броју случајева и јефтинијим.

АСАА је свакако технички захтевнији споразум у односу на друге споразуме о прихватању увоза и резултата испитивања, односно оцењивања усаглашености производа. Тако на пример тзв. *MRA* споразум је заснован на узајамном прихватању законодавства и праксе међу земљама потписницама таквог споразума, што не мора нужно да подразумева ни потпуну ни делимичну усклађеност законодавних система и праксе, док је АСАА заснован преваходно на хармонизацији законодавства, стандарда и процедура оцењивања усаглашености.

this competition and think about their marketing strategy, product range, pricing policy.

After the signing of the ACAA, the status of Serbian conformity assessment bodies, as well as the documents issued by these bodies, will be accepted in the EU, which will not only enable the expansion of the business of those bodies, but also the easier, faster and cheaper placement of Serbian manufacturers' products on the EU market.

Of course, the signing of the ACAA is a bilateral arrangement, so it also implies the automatic acceptance of the import of products that are supplied with EU documents and marks of conformity, which carries a certain risk and stronger competition from businessmen from the EU, among which there are certainly more developed ones in terms of marketing and technology.

In any case, an increase in the interest of domestic producers in exporting to the EU market is expected, as well as an increase in exports itself, especially bearing in mind that the implementation of the same technical regulations and harmonized standards will make the production and placement of products simpler, faster and, in a certain number of cases, cheaper.

The ACAA is certainly a technically more demanding agreement compared to other agreements on the acceptance of imports and the results of testing, i.e. product conformity assessment. For example, the so-called The MRA agreement is based on the mutual acceptance of legislation and practice among the countries that are signatories to such an agreement, and that does not necessarily imply neither complete nor partial harmonization of legislative systems and practice, while ACAA is primarily based on the harmonization of legislation, standards and conformity assessment procedures.

MRA - Mutual Recognition Arrangement (Споразум о узајамном признавању) су споразуми који постоје на пример између ЕУ и Сједињених Држава, Канаде, Аустралије, Новог Зеланда, Јапана, Израела и Швајцарске.

АСАА споразум је практично унапређена, надограђена верзија *MRA* споразума о узајамном признавању између Европске заједнице и треће земље (кандидата за придруживање ЕУ).

Сваки АСАА се састоји од оквирног споразума, који поставља општа начела, и једног или више секторских анекса, који прецизније одређују обухваћене производе и усвојена средства за проширење користи од трговине у том сектору.

Генерички АСАА обезбеђује два механизма:

1. за признавање еквивалентности у техничкој регулативи, стандардизацији и оцењивању усаглашености за индустријске производе који подлежу еквивалентној регулативи у праву ЕУ и националном праву земље партнера; и
2. за узајамно прихватање индустријских производа који испуњавају услове за законито стављање на тржиште у једној од Страна.

Механизам 1: Узајамно прихватање производа на основу правних тековина ЕУ

У оквиру првог механизма, узајамно признавање производа функционише на основу *acquis communautaire* која је транспонована од стране партнерске земље, на исти начин као што би се применило на производе који се стављају на тржиште земље чланице ЕУ. Дакле, захтеви земље кандидата за чланство у ЕУ и земље чланице ЕУ, на трговину производима на тржишту Европске заједнице ће бити изједначени.

MRA - Mutual Recognition Arrangements are agreements that exist for example between the EU and the United States, Canada, Australia, New Zealand, Japan, Israel and Switzerland.

The АСАА agreement is practically an improved, upgraded version of the *MRA* mutual recognition agreement between the European Community and a third country (a candidate for EU accession). Each АСАА consists of a framework agreement, which sets out general principles, and one or more sectoral annexes, which more precisely define the products covered and the means adopted to expand the benefits of trade in that sector.

Generic АСАА provides two mechanisms:

1. for the recognition of equivalence in technical regulation, standardization and conformity assessment for industrial products that are subject to equivalent regulation in EU law and the national law of the partner country; and
2. for mutual acceptance of industrial products that meet the conditions for legal placing on the market in one of the Parties.

Mechanism 1: Mutual acceptance of products based on the EU *acquis*.

Under the first mechanism, the mutual recognition of products operates on the basis of the *acquis communautaire* transposed by the partner country, in the same way as it would apply to products placed on the market of an EU member state. Therefore, the requirements of the candidate country for membership in the EU and EU member states, on the trade of products on the market of the European Community will be equalized.

АСАА споразум омогућава да се индустријски производи обухваћени њиме и усаглашени у складу са процедурама у Европској унији пласирају на тржиште земље партнера без потребе да се подвргну било каквим даљим процедурама одобрења и обрнуто.

Као и сектори новог приступа, чија је примена најчешћа, могу бити обухваћени и традиционалније регулисани производи; на пример добра производна пракса (*GMP* – good manufacturing practice) за фармацевтске производе.

У сваком случају, земља партнер мора испунити услов да је преузела – и обавезала се да ће се усаглашавати са – техничким законодавством ЕУ у сектору обухваћеном Анексом споразума, те да се обавезала да ће учествовати у европским организацијама у сектору који је њиме обухваћен.

Механизам 2: Узајамно прихватање индустријских производа за које регулатива није хармонизирана на нивоу ЕУ

Други механизам се односи на узајамно прихватање индустријских производа који нису јединствено регулисани на нивоу ЕУ и потврђује да се принцип међусобног признавања примењује у областима у којима ЕУ не регулише захтеве за производ, али њене државе чланице то могу учинити.

Анекси који се примењују на овај механизам ће обезбедити да тамо где не постоје европски технички прописи, подразумева се да се индустријским производима наведеним у таквим анексима, а којима се може законито трговати на тржишту било које стране (тј., на територији земље партнера или на територији једне од држава чланица ЕУ), може законито трговати и на другом тржишту, односно тржишту друге државе.

The ACAA agreement allows industrial products covered by it and harmonized in accordance with the procedures in the European Union to be placed on the market of partner countries without the need to undergo any further approval procedures, and vice versa.

As well as the sectors of the new approach, the application of which is the most common, more traditionally regulated products can also be included; for example good manufacturing practice (GMP) for pharmaceutical products.

In any case, the partner country must meet the condition that it has taken over - and committed to comply with - EU technical legislation in the sector covered by the Annex of the Agreement, and that it has committed to participate in European organizations in the sector covered by it.

Mechanism 2: Mutual acceptance of industrial products for which legislation is not harmonized at the EU level

The second mechanism relates to the mutual acceptance of industrial products that are not uniquely regulated at the EU level, and confirms that the principle of mutual recognition applies in areas where the EU does not regulate product requirements, but its Member States may do so.

The annexes applied to this mechanism will ensure that where there are no European technical regulations, it is understood that industrial products, listed in such annexes, which can be legally traded on the market of any party (i.e., on the territory of the partner country or on the territory of one of the EU member states) can legally also be traded on another market, i.e. the market of another country.

До сада овај механизам још није био примењиван.

И за оквирни споразум и за секторске анексе различитих типова, ЕУ има стандардни текст који се по потреби може прилагодити земљи партнеру. Међутим, ради конзистентности између земаља, најчешће се АСАА текстови, и поред одређеног степена флексибилности, усагласе где год је то могуће и применљиво.

So far, this mechanism has not yet been applied.

Both for the framework agreement and for the sectoral annexes of different types, the EU has a standard text that can be adapted to the partner country if necessary. However, for the consistency between countries, ACAA texts are generally unified wherever possible and applicable, despite some degree of flexibility.

5. УСЛОВИ И ЗАХТЕВИ ЗА АСАА СА НАГЛАСКОМ НА ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ (МАШИНЕ, ЕЛЕКТРООПРЕМА, ЛИЧНА ЗАШТИТНА ОПРЕМА)

Утврђено је да је АСАА приступ посебно применљив у секторима „новог приступа“, где се европско законодавство заснива на суштинским захтевима уз претпоставку усаглашености кроз примењиве европске хармонизоване стандарде (иако као што је горе поменуто, није ограничено на ове секторе).

АСАА у таквим секторима мора да садржи неке битне, основне елементе.

Хоризонтално законодавство које успоставља стандарде, метрологију, акредитацију и захтеве за оцењивање усаглашености, у складу са системом ЕУ у овим областима мора бити транспоновано и спроведено.

Систем *CE* означавања мора бити имплементиран и примењен. Наиме, након потписивања АСАА споразума тела за оцењивање усаглашености

5. CONDITIONS AND REQUIREMENTS FOR ACAA, with emphasis on PRIORITY AREAS (MACHINERY, ELECTRICAL EQUIPMENT AND PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT)

The ACAA approach has been found to be particularly applicable in “new approach” sectors, where European legislation is based on substantive requirements with a presumption of conformity through applicable European harmonized standards (although as mentioned above, it is not limited to these sectors).

ACAA in such sectors must contain some essential, basic elements.

Horizontal legislation establishing standards, metrology, accreditation and conformity assessment requirements in line with the EU system in these areas must be transposed and implemented.

The “CE” marking system must be implemented and enforced. Namely, after the signing of the ACAA agreement, conformity assessment bodies must bear in mind that domestic business entities that

морају имати у виду да ће домаћи привредни субјекти који стављају на тржиште електричну опрему, машине и личну заштитну опрему, морати да стављају *CE* знак, уместо *AAA* (српског) знака усаглашености, а који ће бити у примени само до дана почетка примене *АСАА* споразума. Наиме, *AAA* знак ће бити у примени само до дана почетка примене *АСАА* споразума.

Српски привредници ће имати простора да се благовремено адаптирају на захтеве *АСАА* споразума. Такође, домаћа тела за оцењивање усаглашености која нису именована на дан почетка примене *АСАА* ће имати одговарајући временски простор да се прилагоде променама и да евентуално поднесу захтев за именовање надлежним органима.

Са друге стране, када је реч о подуговарању, главна одговорност и после потписивања *АСАА* споразума остаје на „носиоцу“ акта о именовању тј. на самом именованом телу које ангажује подизвођача.

У области тржишног надзора, битно је нагласити да се морају користити одговарајући системи тржишног надзора и одговарајуће заштитне процедуре, што значи да се и регулатива која уређује захтеве за органе тржишног надзора, као и њихово поступање у пракси, мора бити претходно усклађена са захтевима који постоје у ЕУ у овој области. Такође, овај регулаторни оквир мора бити у потпуности примењен у Републици Србији.

Требало би и да постоји одговарајућа инфраструктура у областима стандардизације, акредитације, оцењивања усаглашености и метрологије. Институционално, раздвајање регулаторних функција, функција стандардизације, акредитације и сертификације је неопходно за правилну имплементацију *acquis communautaire*.

place electrical equipment, machines and personal sealing equipment on the market will have to put the “*CE*” mark instead of the *AAA* (Serbian) mark of conformity, which will be in use only until the start of *АСАА* agreement. Namely, the *AAA* sign will be in use only until the date of the start of the implementation of the *АСАА* agreement.

Serbian businessmen will have room to adapt to the requirements of the *АСАА* agreement in a timely manner. Also, domestic conformity assessment bodies that have not been designated at the date of the start of application of the *АСАА* will have the appropriate time to adapt to the changes and to possibly submit a request for designation to the competent authorities.

On the other hand, when it comes to subcontracting, the main responsibility even after the signing of the *АСАА* agreement remains with the designated body, i.e. on the body that engages the subcontractor.

In the field of market surveillance, it is important to emphasize that appropriate market surveillance systems and appropriate protective procedures must be implemented and used in practice, which means that the regulations governing the requirements for market surveillance authorities, as well as their actions in practice, must be previously harmonized with the requirements that exist in the EU in this area. Also, this regulatory framework must be fully implemented in the Republic of Serbia.

There should also be an appropriate infrastructure in the areas of standardization, accreditation, conformity assessment and metrology. Institutionally, the separation of regulatory, standardization, accreditation and certification functions is necessary for the proper implementation of the EU *acquis*.

Посебно питање које треба размотрити је учешће у европском раду на стандардизацији и акредитацији. Код нас је питање учешћа Института за стандардизацију Србије и Акредитационог тела Србије у европском раду транспарентно и усаглашено на начин да су обе институције чланице релевантних европских организација и да су резултати рада, на основу редовних надзора од стране кровних организација, афирмативни.

Како европски стандарди играју важну улогу у имплементацији *acquis communautaire*, земље које су заинтересоване за закључивање АСAA споразума требало би да буду у могућности да учествују у раду европске стандардизације - *CEN*, *CENELEC* и *ETSI*.

Генерално, избор приоритетних сектора је ствар економског интереса земље партнера. Постепеним проширењем сектора кроз поменуте анексе АСAA споразума, земље потенцијални кандидати ће бити посвећене прогресивном усвајању целокупног *acquis communautaire*.

Секторски приоритети могу се разликовати од земље до земље. У случају снажно индустријализованих земаља, партнери би требало да имају за циљ широку покривеност АСAA у смислу индустријских сектора, иако су фокусирани на секторе у којима постоји стратешки, заједнички, трговински интерес.

Такође треба напоменути да је посебно у неким секторима новог приступа неопходно транспоновати одређене ЕУ директиве како би неке друге функционисале; на пример, ако електрични производи треба да буду обухваћени анексом АСAA споразума, Директива о ниском напону и Директива о електромагнетној компатибилности су неопходне, заједно са било којом другом специфичном Директивом.

A special issue to consider is participation in European work on standardization and accreditation. In our country, the issue of the participation of the Institute for Standardization of Serbia and the Accreditation Body of Serbia in European work is transparent and coordinated in such a way that both institutions are members of relevant European organizations and that the results of the work, based on regular supervision by umbrella organizations, are affirmative.

As European standards play an important role in the implementation of the EU *acquis*, countries that are interested in concluding an АСAA agreement should be able to participate in the work of European standardization - *CEN*, *CENELEC* and *ETSI*.

In general, the choice of priority sectors is a matter of economic interest of the partner country. By gradually expanding the sector through the mentioned annexes of the АСAA agreement, the potential candidate countries will be committed to the progressive adoption of the entire EU *acquis*.

Sectoral priorities may differ from country to country. In the case of highly industrialized countries, partners should aim for a broad coverage of the АСAA in terms of industrial sectors, although they are focused on sectors where there is a strategic, common, trade interest.

It should also be noted that, especially in some sectors of the new approach, it is necessary to transpose certain EU directives in order for some others to function; for example, if electrical products are to be covered by an annex to the АСAA agreement, the Low Voltage Directive and the Electromagnetic Compatibility Directive are necessary, along with any other specific Directives.

Ако је крајњи циљ земље АСАА да учествује на унутрашњем тржишту ЕУ или барем да укључи многе секторе у споразум, најјасније решење је прво преузимање и имплементација хоризонталног законодавства ЕУ у малом броју сектора од примарног значаја, а затим постепено додавање нових сектора.

За имплементацију *acquis communautaire* потребно је да тела за оцењивање усаглашености у наведеним областима (машине, електрична опрема, лична заштитна опрема) испуне одређене услове, а који су по правилу детаљније разрађени у самим техничким прописима којима су преузете одговарајуће ЕУ директиве и уредбе, као што су:

- морају се користити прописане процедуре оцењивања усаглашености за одређене производе/групе производа;
- мора бити доказана компетентност тела за оцењивање усаглашености која се именују, односно нотификују, у смислу постојања акта о акредитацији или другог поузданог доказа компетентности;
- морају постојати одговарајући испитни, односно други одговарајући капацитети за спровођење оцењивања усаглашености, када је то прописано, односно одговарајућа опрема и стручно особље са одговарајућим техничким знањем и искуством, а што је неопходно за спровођење прописаних поступака;
- морају постојати одговарајући аранжмани за осигурање од одговорности за штету насталу од активности оцењивања усаглашености;
- тело за оцењивање усаглашености мора да има одговарајући општи акт којим уређује основне процедуре у вези са обављањем послова оцењивања усаглашености;

If the ultimate goal of the ACAA country is to participate in the EU internal market or at least to include many sectors in the agreement, the clearest solution is to first take over and implement horizontal EU legislation in a small number of sectors of primary importance, and then gradually add new sectors.

For the implementation of the EU *acquis*, it is necessary that the conformity assessment bodies in the mentioned areas (machines, electrical equipment, personal protective equipment) meet certain conditions, which are usually elaborated in more detail in the technical regulations themselves, which have adopted the corresponding EU directives and regulations, as which are:

- prescribed conformity assessment procedures for specific products/groups of products must be used;
- the competence of the conformity assessment body that is designated or notified must be proven, in terms of the existence of an accreditation act or other reliable proof of competence;
- there must be appropriate testing, i.e. other appropriate capacities for the implementation of conformity assessment, when prescribed, i.e. appropriate equipment and professional staff with appropriate technical knowledge and experience, which is necessary for the implementation of the prescribed procedures,
- there must be appropriate arrangements for liability insurance for damage resulting from conformity assessment activities,
- the conformity assessment body must have a corresponding general act regulating the basic procedures related to the performance of conformity assessment tasks,

- непристрасност особља које врши оцењивање усаглашености машина мора бити гарантована, а тело за оцењивање усаглашености и његово особље морају да поштују поверљивост у вези са оцењивањем усаглашености;
- одсуство било каквог сукоба интереса;
- тело за оцењивање усаглашености мора да има одговарајући општи акт којим уређује основне процедуре у вези са обављањем послова оцењивања усаглашености;
- тело за оцењивање усаглашености мора да учествује у релевантним активностима организација за стандардизацију.

У Републици Србији стање у приоритетним секторима (нисконапонска електрична опрема, електромагнетна компатибилност и лична заштитна опрема је следећа:

Нисконапонска електрична опрема (LVD)

У Републици Србији постоје произвођачи електричне опреме на које се примењују технички захтеви из ове области. Правни оквир за прописивање техничких захтева и поступака оцењивања усаглашености производа обухваћених Директивом 2014/35/EU у погледу пројектовања, производње, стављања на тржиште и/или стављања у употребу обухвата:

1. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 49/21);
2. Правилник о електричној опреми намењеној за употребу у оквиру одређених граница напона („Службени гласник РС“, бр. 25/16 и 21/20).

Правилник је објављен 6. марта 2020. године и ступио је на снагу 14. марта 2020. године. Правилник је усклађен са захтевима Директиве 2014/35/EU.

- the impartiality of the staff performing the machinery conformity assessment must be guaranteed and the conformity assessment body and its staff must respect confidentiality in connection with the conformity assessment,
- the absence of any conflict of interest,
- the conformity assessment body must have a corresponding general act regulating the basic procedures related to the performance of conformity assessment tasks,
- the conformity assessment body must participate in the relevant activities of standardization organizations/

In the Republic of Serbia, the situation in priority sectors (low-voltage electrical equipment, electromagnetic compatibility and personal protective equipment) is as follows:

Low Voltage Electrical Equipment (LVD)

In the Republic of Serbia, there are manufacturers of electrical equipment to which technical requirements from this area apply. The legal framework for prescribing technical requirements and conformity assessment procedures for products covered by Directive 2014/35/EU in terms of design, production, placing on the market and/or putting into use includes:

1. Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS”, no. 36/09 and 49/21);
2. Rulebook on electrical equipment intended for use within certain voltage limits (“Official Gazette of RS”, no. 25/16 and 21/20).

The Rulebook was published on March 6, 2020 and entered into force on March 14, 2020. The Rulebook complies with the requirements of Directive 2014/35/EU.

Правилник је праћен Списком српских стандарда који се редовно ажурира у складу са одговарајућом листом хармонизованих европских стандарда и објављује се у Службеном гласнику РС.

Надлежни орган за усвајање и примену Директиве 2014/35/EУ је Министарство привреде, Сектор за квалитет и безбедност производа.

Министарство привреде је задужено и за објављивање листе српских стандарда којима се преносе европски хармонизовани стандарди, који пружају претпоставку о усаглашености.

Тржишни надзор нисконапонских електричних уређаја је у надлежности Министарства унутрашње и спољне трговине.

Електромагнетна компатибилност (EMC)

У Србији постоје произвођачи на које се примењују технички захтеви из ове области. Обавезе привредних субјеката углавном обављају произвођачи, увозници и дистрибутери.

Правни оквир за прописивање техничких захтева и поступака оцењивања усаглашености производа обухваћених Директивом 2014/30/EУ у погледу пројектовања, производње, стављања на тржиште и/или стављања у употребу обухвата:

1. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 49/21);
2. Правилник о електромагнетној компатибилности („Службени гласник РС”, бр. 25/16 и 21/20).

Правилник је објављен 6. марта 2020. године, а ступио је на снагу 14. марта 2020. године. Одредбе правилника у потпуности су усклађене са захтевима Директиве 2014/30/EУ.

The Rulebook is accompanied by the List of Serbian Standards, which is regularly updated in accordance with the corresponding list of harmonized European standards and is published in the Official Gazette of the RS.

The competent authority for the adoption and implementation of Directive 2014/35/EU is the Ministry of Economy, Sector for Quality and Product Safety.

The Ministry of Economy is also in charge of publishing the list of Serbian standards that transmit European harmonized standards, which provide a presumption of conformity.

Market supervision of low-voltage electrical devices is the responsibility of the Ministry of Internal and Foreign Trade.

Electromagnetic compatibility (EMC)

In Serbia, there are manufacturers to whom technical requirements from this area are applied. Obligations of business entities are mainly performed by manufacturers, importers and distributors.

The legal framework for prescribing technical requirements and conformity assessment procedures for products covered by Directive 2014/30/EU in terms of design, production, placing on the market and/or putting into use includes:

1. Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS”, no. 36/09 and 49/21);
2. Rulebook on Electromagnetic Compatibility (“Official Gazette of RS”, no. 25/16 and 21/20).

The Rulebook was published on March 6, 2020, and entered into force on March 14, 2020. The provisions of the rulebook are fully aligned with the requirements of Directive 2014/30/EU.

Списак српских стандарда редовно се ажурира у складу са одговарајућим списком стандарда ЕУ и објављује се у Службеном гласнику РС.

Надлежни орган за усвајање и примену Директиве 2014/30/ЕУ је Министарство привреде, Сектор за квалитет и безбедност производа.

Министарство привреде је такође одговорно за објављивање Списка српских стандарда којима се преносе хармонизовани европски стандарди, који обезбеђују претпоставку о усаглашености.

Тренутно има 3 ТОУ, именована према Правилнику о електромагнетној компатибилности.

Тржишни надзор за ову опрему је у надлежности Министарства унутрашње и спољне трговине.

Лична заштитна опрема (ЛЗО)

У Србији постоји око 200 привредних субјеката (произвођача, увозника, дистрибутера) у области ЛЗО. Обавезе привредних субјеката углавном обављају произвођачи и увозници ЛЗО.

Правни оквир за прописивање техничких захтева и поступака оцењивања усаглашености за ЛЗО у погледу пројектовања, производње, стављања на тржиште и/или стављања у употребу обухвата:

1. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 49/21);
2. Правилник о личној заштитној опреми („Службени гласник РС”, бр. 100/11 и 23/20).

Правилник је усклађен са захтевима Уредбе ЕУ 2016/425. Правилник је објављен 10. марта 2020. године, а ступио је на снагу 18. марта 2020. године. Списак српских стандарда редовно се ажурира у складу са одговарајућим списком стандарда ЕУ и објављује се у Службеном гласнику РС.

The list of Serbian standards is regularly updated in accordance with the corresponding list of EU standards and is published in the Official Gazette of the RS.

The competent authority for the adoption and implementation of Directive 2014/30/EU is the Ministry of Economy, Sector for Quality and Product Safety.

The Ministry of Economy is also responsible for publishing the list of Serbian standards that transmit harmonized European standards, which provide a presumption of conformity.

There are currently 3 CABs, designated according to the Rulebook on Electromagnetic Compatibility.

Market surveillance for this equipment is the responsibility of the Ministry of Internal and Foreign Trade.

Personal Protective Equipment (PPE)

In Serbia, there are about 200 business entities (manufacturers, importers, distributors) in the field of PPE. The obligations of business entities are mainly performed by manufacturers and importers of PPE.

The legal framework for prescribing technical requirements and conformity assessment procedures for PPE in terms of design, production, placing on the market and/or putting into use includes:

1. Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS”, no. 36/09 and 49/21);
2. Rulebook on personal protective equipment (“Official Gazette of RS”, no. 100/11 and 23/20).

The Rulebook complies with the requirements of EU Regulation 2016/425. The Rulebook was published on March 10, 2020, and entered into force on March 18, 2020. The list of Serbian standards is regularly updated in accordance with the corresponding list of EU standards and is published in the Official Gazette of the RS.

Надлежни орган за усвајање и примену Уредбе ЕУ 2016/425 је Министарство привреде, Сектор за квалитет и безбедност производа.

Министарство привреде је такође одговорно за објављивање Списка српских стандарда којима су преузети европски хармонизовани стандарди, који обезбеђују претпоставку о усаглашености.

Тренутно постоје 4 ТОУ, именована у складу са Правилником.

Тржишни надзор ЛЗО је у надлежности Министарства унутрашње и спољне трговине, и Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања за ЛЗО која се користи на радном месту.

The competent authority for the adoption and implementation of EU Regulation 2016/425 is the Ministry of Economy, Sector for Quality and Product Safety.

The Ministry of Economy is also responsible for publishing the list of Serbian standards that have been taken over by European harmonized standards, which provide a presumption of conformity.

There are currently 4 TOUs, designated in accordance with the Ordinance.

Market surveillance of PPE is the responsibility of the Ministry of Internal and Foreign Trade, and the Ministry of Labor, Employment, Veterans and Social Affairs for PPE used in the workplace.

6. АНАЛИЗА СЕЛЕКТОВАНИХ ТОУ

Основни циљ овог одељка је анализа селектованих српских тела за оцењивање усаглашености.

6. 1. ПРОЦЕС именованја (будуће НОТИФИКАЦИЈЕ) (кратак опис, примери)

Орган за именовање:

Министарство привреде

Сектор за квалитет и безбедност производа

Прописи: Правилник о електромагнетној компатибилности (ЕМС) („Службени гласник РС“ бр. 25/2016 и 21/2020) /

Директива 2014/30/ЕУ

Законски акт: Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС“ бр. 49/2021)

6. ANALYSIS OF SELECTED CABs

The main goal of this section is the analysis of selected Serbian conformity assessment bodies.

6. 1. DESIGNATION PROCEDURES (future NOTIFICATION) (brief description, examples)

Designating authority:

Ministry of Economy

Sector for product quality and safety

Regulations: Rulebook on Electromagnetic Compatibility (EMC) (“Official Gazette of RS” no. 25/2016 and 21/2020) /

Directive 2014/30/EU

Legal act: Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS” No. 49/2021)

Процес именовања (процес нотификације):

Уредба о именовању ТОУ („Службени гласник РС“ бр. 18/2022) / на снази од 01.05.2022.

ТОУ испуњава захтеве: Прилог 7 Правилника о електромагнетној компатибилности (EMC) („Службени гласник РС“ бр. 25/2016 и 21/2020) /

Члан 24 Директиве 2014/30/EУ

Акредитација: чл.6 Правилник о именовању ТОУ-а („Службени гласник РС“ бр. 18/2022)

Стандард(и) акредитације који се бирају у складу са ЕА 2/17.

Релевантни стандард акредитације биће наведен на сертификату о акредитацији који покрива предмет и подручје акредитоване активности.

Захтеви који нису обухваћени стандардима акредитације: да ТОУ учествује у Хоризонталном комитету нотификованих тела основаном у складу са законодавством (или националном комитету).

Да ТОУ испуњава обавезу информисања нотификованог тела (члан 23)

Да се ТОУ придржава оперативних обавеза нотификованог тела (члан 32)

Орган за именовање:

Министарство привреде

Сектор за квалитет и безбедност производа

Прописи: Правилником лифтовима и безбедносним компонентама за лифтове („Службени гласник РС“ бр. 15/2017 и 21/2020)/

Appointment process (notification process):

Regulation on the appointment of TOU (“Official Gazette of the RS” No. 18/2022) / effective from 01.05.2022.

TOU meets the requirements of: Annex 7 of the Rulebook on Electromagnetic Compatibility (EMC) (“Official Gazette of RS” no. 25/2016 and 21/2020) /

Article 24 of Directive 2014/30/EU

Accreditation: Article 6 of the Regulation on the appointment of TOU (“Official Gazette of RS” No. 18/2022)

Accreditation standard(s) to be selected in accordance with EA 2/17.

The relevant accreditation standard will be indicated on the accreditation certificate covering the subject and area of the accredited activity.

Requirements not covered by the accreditation standards: that the TOU participates in the Horizontal Committee of Notified Bodies established in accordance with the legislation (or national committee).

That TOU fulfills the obligation to inform NB (Article 23)

That the TOU complies with the operational obligations of the NB (Article 32)

Designating Authority:

Ministry of Economy

Sector for product quality and safety

Regulations: Regulations on elevators and safety components for elevators (“Official Gazette of RS” no. 15/2017 and 21/2020)/

Директива 2014/33/ЕУ

Законски акт: Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС” бр. 49/2021)

Процес именовања (процес нотификације): Уредба о именовању ТОУ („Службени гласник РС” бр. 18/2022) / на снази од 01.05.2022.

ТОУ испуњава: Прилог 14 Правилника о лифтовима и безбедносним компонентама за лифтове („Службени гласник РС” бр. 15/2017 и 21/2020) /

Члан 24 Директиве 2014/30/ЕУ

Акредитација: Чл.6 Уредба о именовању ТОУ („Службени гласник РС” бр. 18/2022)

Стандард(и) акредитације који се примењују у складу са ЕА 2/17.

Релевантни стандард акредитације биће наведен на сертификату о акредитацији који покрива предмет и подручје акредитоване активности.

Захтеви који нису обухваћени стандардима акредитације: ТОУ је у складу са обавезом информисања нотификованог тела (члан 24 (11))

ТОУ се придржава оперативних обавеза нотификованог тела (члан 24 (11))

6. 2. Орган за именовање:

Министарство привреде

Сектор за квалитет и безбедност производа

Прописи: Правилник о личној заштитној опреми („Службени гласник РС” бр. 23/2020)

Уредба ЕУ 2016/425

Directive 2014/33/EU

Legal act: Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS” No. 49/2021)

Appointment process (notification process): Appointment Regulation TOU (“Official Gazette of RS” No. 18/2022) / in force from 01.05.2022.

TOU complies with: Annex 14 of the Rulebook on Elevators and Safety Components for Elevators (“Official Gazette of RS” No. 15/2017 and 21/2020) /

Article 24 of Directive 2014/30/EU

Accreditation: Art. 6 Regulation on the appointment of TOU (“Official Gazette of RS” No. 18/2022)

Accreditation standard(s) applicable in accordance with EA 2/17.

The relevant accreditation standard will be indicated on the accreditation certificate covering the subject and area of the accredited activity.

Requests that are not covered by accreditation standards: TOU is in accordance with the obligation to inform NB (Article 24 (11))

TOU complies with operational obligations of NB (Article 24 (11))

6. 2. Designating authority:

Ministry of Economy

Sector for product quality and safety

Regulations: Rulebook on personal protective equipment (“Official Gazette of RS” No. 23/2020)

EU Regulation 2016/425

Законски акт: Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС” бр. 49/2021)

Процес именовања (процес нотификације): Уредба о именовању ТОУ („Службени гласник РС” бр. 18/2022) / на снази од 01.05.2022.

ТОУ поштује: Прилог 19 Правилника о личној заштитној опреми („Службени гласник РС” бр. 23/2020) /

Члан 24 Директиве 2014/30/EU

Акредитација: чл.6 Правилник о именовању ТОУ („Службени гласник РС” бр. 18/2022)

Стандард(и) акредитације који се примењују у складу са ЕА 2/17.

Релевантни стандард акредитације биће наведен на сертификату о акредитацији који покрива предмет и подручје акредитоване активности.

Захтеви који нису обухваћени стандардима акредитације: ТОУ учествује у Хоризонталном комитету нотификованих тела основаном у складу са законодавством (или националном комитету).

ТОУ испуњава обавезу информисања нотификованог тела (члан 34)

ТОУ се придржава оперативних обавеза нотификованог тела (члан 32)

Legal act: Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS” No. 49/2021)

Appointment process (notification process): Appointment Regulation TOU (“Official Gazette of RS” No. 18/2022) / in force from 01.05.2022.

TOU complies with: Annex 19 of the Rulebook on Personal Protective Equipment (“Official Gazette of RS” No. 23/2020) /

Article 24 of Directive 2014/30/EU

Accreditation: Art. 6 Rulebook on the appointment of TOU (“Official Gazette of RS” no. 18/2022)

Accreditation standard(s) applicable in accordance with EA 2/17.

The relevant accreditation standard will be indicated on the accreditation certificate covering the subject and area of the accredited activity.

Requirements not covered by accreditation standards: TOU participates in the Horizontal Committee of Notified Bodies established in accordance with the legislation (or national committee).

TOU fulfills the obligation to inform NB (Article 34)

TOU complies with operational obligations of NB (Article 32)

7. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ

Резултати анализе су дати у погледу бољег разумевања тренутног стања и статуса селектованих тела за оцењивање усаглашености, као и давања одговарајућих препорука за њихово боље позиционирање на тржишту и испуњавање прописаних услова и захтева, а садрже следеће сегменте: Опште информације о ТОУ; ресурси, опрема, захтеви процеса, SWOT анализа и препоруке.

Извештаји су раздвојени на следећи начин:

- у области *EMC* (Директива 2014/30/EУ о електромагнетској компатибилности):
 - Прилог 1. „Квалитет“ а.д. Акционарско друштво за испитивање квалитета, Ниш
 - Прилог 2. „Лабораторија Идворски“, Београд

7. RESULTS OF THE ANALYSIS

The results of the analysis are given in terms of a better understanding of the current state and status of the selected conformity assessment bodies, as well as giving appropriate recommendations for their better positioning on the market and fulfilling the prescribed conditions and requirements, and contain the following segments: General information on TOU; resources, equipment, process requirements, SWOT analysis and recommendations.

The reports are given as follows:

- in the field of *EMC* (Directive 2014/30/EU on electromagnetic compatibility):
 - Attachment 1. „Kvalitet“ a.d. Joint Stock Company for Quality Testing, Niš
 - Attachment 2. „Idvorski Laboratory“, Belgrade

7.1. ПРИЛОГ 1 ТОУ: „Квалитет“ а.д. Акционарско друштво за испитивање квалитета Ниш

Но. И 005

Предмет и подручје именованја (нотификације): испитивање типа

Опште информације

И 005 има правни субјективитет. На основу јавно доступних информација (извор: Агенција за привредне регистре), учешће државне имовине у средствима која користи предузеће износи 99,49%.

И 005 је тело треће стране независно од производа које оцењује. Активности оцењивања усаглашености (испитивање, калибрација, инспекција, сертификација производа, сертификација менаџмент система) једини су посао друштва за испитивање квалитета и сертификацију „Квалитет“ а.д.

И 005, његово највише руководство и особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености не учествују у било којој активности која би могла да буде у супротности са њиховом независношћу или интегритетом за активности оцењивања усаглашености за које су се пријавили (демонстрирају процесима акредитације и именованја).

Успостављене су политике, процедуре које омогућавају потребну и тражену непристрасност.

Такође, на основу информација добијених од ТОУ, финансијска независност је у потпуности обезбеђена на начин да се средства за рад обезбеђују искључиво из трошкова активности оцењивања усаглашености.

Успостављени су различити механизми како би се омогућило да И 005 и његово особље

7. 1. ANNEX 1 CAB: „Kvalitet“ - Joint Stock Company for Quality Testing, Niš

No. I 005

Subject and scope of designation (notification): type examination

General information

DB (designated body) I 005 is a legal entity. Based on publicly available information (source: Serbian Business Registers Agency - Agency for Business Registers), the share of state property in the funds used by the company is 99.49%.

I 005 is a third-party body independent of the products it assesses. Conformity assessment activity (testing, calibration, inspection, product certification, management system certification) is the only activity of the quality testing and certification company „Kvalitet“ a.d.

I 005, its top management and personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities do not participate in any activity that could be in conflict with their independence or integrity for the conformity assessment activities for which they applied (demonstrated by accreditation and designation processes).

Policies and procedures have been established enabling the necessary and required impartiality.

Also, based on the information obtained from the CAB, financial independence is fully ensured in such a way that the working funds are provided exclusively from the costs of conformity assessment activities.

Various mechanisms are in place to allow I 005 and its staff to be free from any pressures and incentives

буду слободни од било каквих притисака и подстицаја који би могли утицати на њихову процену или резултате активности оцењивања усаглашености (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

И 005 је склопило осигурање од одговорности (адекватан обим, није потребно активирати претходни период, 2019-2021).

За сваки поступак оцењивања усаглашености и сваку врсту производа у односу на обим нотификације, И 005 располаже потребним описима поступака по којима се спроводе активности.

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. број клијената и број издатих исправа о оцењивању усаглашености незнатно смањен.

И 005 учествује у релевантним активностима стандардизације (учешће у *KS N210* Комитету за електромагнетну компатибилност, Институт за стандардизацију).

Ресурси

И 005 располаже потребним особљем са техничким знањем и довољним и одговарајућим искуством за обављање послова оцењивања усаглашености (4 стална радника, просечно година радног искуства, 17).

Особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености има задовољавајуће знање о захтевима оцењивања које спроводе, одговарајуће знање и разумевање суштинских захтева важећих хармонизованих стандарда, релевантних законских одредби и релевантних имплементационих прописа (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

that could influence their assessment or conformity assessment results (this process is evidenced by relevant documented activities required and controlled through the accreditation process).

I 005 has a liability insurance (adequate scope, it is not necessary to activate the previous period, 2019-2021).

For each conformity assessment procedure and each type of product in relation to the scope of the designation, I 005 has the necessary descriptions of the procedures by which the activities are carried out.

It is noted that in the period 2019-2021 the number of clients and the number of issued conformity assessment documents slightly decreased.

I 005 participates in relevant standardization activities (participation in *KS N210* Electromagnetic Compatibility Committee, Institute for Standardization).

Resources

I 005 has the necessary personnel with technical knowledge and sufficient and appropriate experience to perform conformity assessment tasks (4 permanent employees, average years of work experience, 17).

Personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities have satisfactory knowledge of the assessment requirements they carry out, appropriate knowledge and understanding of the essential requirements of valid harmonized standards, relevant legal provisions and relevant implementing regulations (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Напомиње се да у периоду 2019-2021. постоје неке интерне обуке, али недостају екстерне.

Опрема

И005 располаже са потребном опремом и објектима за обављање техничких и административних послова у вези са активностима оцењивања усаглашености. Такође, И005 има на располагању акредитовану лабораторију. Капацитети за испитивање покривају 70% потреба ТОО за активности оцењивања усаглашености од интереса.

Нема потребе за спољно ангажованим пословима (подизвођачима).

Захтеви процеса

И 005 располаже свим потребним процедурама за обављање делатности (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Подаци/извори информација

- 01-001_Предмет и подручје акредитације
- 01-001_Сертификат о акредитацији
- Изјава о непристрасности (интерни документ)
- Јавно доступне информације из релевантних извора

SWOT анализа:

- Предности
 - поседовање великог броја различите специфичне опреме за испитивање
 - дугогодишње искуство у АСАА
 - акредитација, именовање за различите области испитивања
 - флексибилна организација способна да одговори на сваку промену
 - препознатљивост ван територије РС

It is noted that in the period 2019-2021 there were some internal trainings, but there is a lack of external ones.

Equipment

I 005 has the necessary equipment and facilities for performing technical and administrative tasks related to conformity assessment activities. Also, I005 has an accredited laboratory at its disposal. The testing capacities cover 70% of the CAB needs for the conformity assessment activities of interest.

There is no need for outsourcing (subcontracting).

Process requirements

I 005 has all the necessary procedures for performing its activities (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Data/sources of information

- 01-001_Subject and scope of accreditation
- 01-001_Certificate of accreditation
- Declaration of impartiality (internal document)
- Publicly available information from relevant sources

SWOT Analysis:

- Advantages
 - possession of a large number of different specific test equipment
 - many years of experience in АСАА
 - accreditation, designation for different areas of testing
 - a flexible organization capable of responding to any change
 - recognition outside the territory of RS

➤ Слабости

- нису реализоване задовољавајуће маркетиншке активности
- недостатак комуникације са произвођачима из иностранства
- просечна старосна структура ангажованих лица
- власништво (државна имовина)
- потенцијални ризик пословних одлука
- проширење послова у сродним областима
- нова тржишта (суседне земље)
- конкурентне цене
- релативно низак ниво претње од стране конкурената
- нове потребе купаца и развој нових технологија
- честе промене у техничкој регулативи у вези са пословима оцењивања усаглашености повећавају укупне трошкове ових послова
- захтеви купаца
- негативне последице приступања ЕУ

Додатне напомене примљене од ТОУ (идентификоване у попуњеном упитнику):

- зависност пословања од регулативе
- временски период за имплементацију новог поступка оцењивања усаглашености је прилично дугачак

➤ Могућности

- проширење активности уз релативно мала улагања средстава

➤ Weaknesses

- satisfactory marketing activities were not implemented
- lack of communication with producers from abroad
- average age structure of employed personnel
- ownership (state property)
- potential risk of business decisions
- expansion of jobs in related fields
- new markets (neighboring countries)
- competitive prices
- relatively low level of threat from competitors
- new customer needs and the development of new technologies
- frequent changes in technical regulations related to conformity assessment tasks increase the total costs of these tasks
- customer requirements
- negative consequences of joining the EU

Additional notes received from the CAB (identified in the completed questionnaire):

- business dependence on regulations
- the time period for the implementation of the new conformity assessment procedure is quite long

➤ Opportunities

- expansion of activities with relatively small investments of funds

➤ Претње

- одлазак компетентног особља (разлог одласка: боље плаћени послови)
- нелојална конкуренција у САА (без искуства у тестирању и/или без капацитета за тестирање)

СПИСАК ПРЕПОРУКА за И 005, у циљу боље припремљености за АСАА

1. Предузети адекватне мере за запошљавање нових младих људи како би трансфер знања био што успешнији
2. Имплементирати ефикасан маркетиншки модел укључујући истраживање тржишта за побољшање пословања
3. Унапредити комуникацију и сарадњу са другим ТОУ у областима од интереса
4. Успоставити ефикасан процес за праћење потреба нових купаца и развој нових технологија
5. Извршити анализу потенцијала ТОУ за аутоматизацију процеса и имплементирати могућа решења
6. Спровести ефикасан процес обуке
7. Побољшати процес имплементације новог поступка оцењивања усаглашености

7.2. Прилог 2 ТОУ: „Лабораторије Идворски“, Београд

Бр. именована И 038

Предмет и подручје именована (обавештења): испитивање типа

➤ Threats

- departure of competent staff (reason for departure: better paid jobs)
- unfair competition in CAA (no testing experience and/or no testing capacity)

LIST OF RECOMMENDATIONS for I 005, in order to be better prepared for ACAA

1. Take adequate measures for the employment of new young people in order to make the transfer of knowledge as successful as possible
2. Implement an effective marketing model including market research to improve business
3. Improve communication and cooperation with other CABs in areas of interest
4. Establish an effective process for monitoring the needs of new customers and developing new technologies
5. Perform an analysis of CABs potential for process automation and implement possible solutions
6. Implement an effective training process
7. Improve the implementation process of the new conformity assessment procedure

7.2. ANNEX 2 CAB: „Idvorski Laboratories“, Belgrade

DB No. I 038

Subject and field of designation (notification): type examination

Опште информације

И 038 има правни субјективитет. На основу јавно доступних информација (извор: Агенција за привредне регистре), учешћа у фондовима које користи компанија су: ИКТ мрежа 20%, Електротехнички факултет Универзитета у Београду 5% и Институт „Михајло Пупин“ Београд 75%.

Активности оцењивања усаглашености (испитивање, сертификација производа) обављају се у два обима: Електромагнетна компатибилност и *R&TTE (Radio Equipment and Telecommunications Terminal Equipment)*. Нема података о финансијским уделима у приходима између ова два обима.

И 038, његово руководство и особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености не учествују у активностима које би могле бити у супротности са њиховом независношћу расуђивања или интегритетом активности оцењивања усаглашености за које су се пријавили (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације). Поред активности сертификације у *EMC*-у, особље спроводи активности испитивања сертификације и активности сертификације у *R&TTE* делокругу.

Успостављене су политике, процедуре које омогућавају потребну и тражену непристрасност.

Успостављени су различити механизми како би се омогућило да И 038 и његово особље буду слободни од било каквих притисака и подстицаја који би могли утицати на њихову процену или резултате активности оцењивања усаглашености (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

General information

I 038 is a legal entity. Based on publicly available information (source: Serbian Business Registers Agency - Agency for Business Registers), participation in the funds used by the company are: ICT network 20%, Faculty of Electrical Engineering of the University of Belgrade 5% and Institute "Mihajlo Pupin" Belgrade 75%.

Conformity assessment activities (testing, product certification) are carried out in two areas: Electromagnetic compatibility and R&TTE. There is no data on the financial shares in the income between these two areas.

DBs management and personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities do not participate in activities that could contradict their independence of judgment or the integrity of the conformity assessment activities for which they have been designated (this process is evidenced by relevant documented activities that are required and controlled through accreditation process). In addition to certification activities in EMC, staff conducts certification testing activities and certification activities in the R&TTE scope.

Policies and procedures have been established enabling the necessary and required impartiality.

Various mechanisms are in place to allow I 038 and its staff to be free from any pressures and incentives that could influence their assessment or conformity assessment results (this process is evidenced by relevant documented activities required and controlled through the accreditation process).

I 038 has liability insurance (adequate scope, it is not necessary to activate the previous period, 2019-2021).

И 038 је склопило осигурање од одговорности (адекватан обим, није потребно активирати претходни период, 2019-2021).

За сваки поступак оцењивања усаглашености и сваку врсту производа у односу на обим именована, И 038 располаже потребним описима поступака по којима се спроводе активности.

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. број издатих исправа о усаглашености смањен (2021. више од 50% , а мање него 2020. године).

И 038 учествује у релевантним активностима стандардизације (учешће у Комитету за електромагнетну компатибилност KS N210, Институт за стандардизацију).

Ресурси

И 038 располаже неопходним кадровима са техничким знањем за обављање послова оцењивања усаглашености (4 особе (3 интерне, 1 екстерна), просечно 14 година радног искуства).

Особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености има задовољавајуће знање о захтевима оцењивања које спроводе, одговарајуће знање и разумевање суштинских захтева о важећим хармонизованим стандардима, релевантним законским одредбама и релевантним имплементационим прописима (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. године обављен довољан број интерних и екстерних обука.

For each conformity assessment procedure and each type of product in relation to the scope of designation, I 038 has the necessary descriptions of the procedures by which the activities are carried out.

It is noted that in the period 2019-2021 the number of issued compliance documents have been reduced (more than 50% in 2021, but less than in 2020).

I 038 participates in relevant standardization activities (participation in the Electromagnetic Compatibility Committee KS N210, Institute for Standardization).

Resources

I 038 has the necessary personnel with technical knowledge to perform conformity assessment activities (4 people (3 internal, 1 external), average years of work experience is 14).

Personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities have satisfactory knowledge of the assessment requirements they carry out, appropriate knowledge and understanding of the essential requirements of valid harmonized standards, relevant legal provisions and relevant implementing regulations (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

It is noted that in the period 2019-2021 a sufficient number of internal and external trainings were carried out.

Опрема

И 038 располаже опремом и објектима за обављање техничких и административних послова у вези са пословима оцењивања усаглашености. Такође, И 038 има на располагању акредитовану лабораторију. Нема потребе за спољно подговореним пословима (подизвођачима).

Захтеви процеса

И 038 располаже свим потребним процедурама за обављање делатности (овај процес доказују релевантним документованим активностима који се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Подаци/извори информација

- Упитник_2022.02.25
- Јавно доступне информације

SWOT анализа:

Предности:

- добро опремљена лабораторија за тестирање електромагнетне компатибилности
- компетентно особље
- акредитација за процес тестирања
- добра комуникација и сарадња са технички респектабилним институцијама

(власници *IL*)

Слабости:

- мали број услуга *EMC* сертификације
- недостатак комуникације са произвођачима из иностранства
- власништво

Equipment

I 038 has equipment and facilities for performing technical and administrative work related to conformity assessment work. Also, I 038 has an accredited laboratory at its disposal. There is no need for outsourcing (subcontractors).

Process requirements

I 038 has all the necessary procedures for performing activities (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Data/sources of information

- Questionnaire_2022.02.25
- Publicly available information

SWOT Analysis:

Advantages:

- a well-equipped laboratory for electromagnetic compatibility testing
- competent staff
- accreditation for the testing process
- good communication and cooperation with technically respectable institutions

(IL owners)

Weaknesses:

- a small number of EMC certification services
- lack of communication with producers from abroad
- ownership
- potential risk of business decisions

- потенцијални ризик пословних одлука
- мали удео на тржишту (напомена: на основу информација примљених од тела за оцењивање усаглашености)
- проширење послова у сродним областима
- континуирани развој производа у области електронике, радио телекомуникација и информатичких технологија који захтевају тестирање и сертификацију
- нова тржишта (истраживање тржишта у суседним земљама)
- конкурентне цене
- нове потребе купаца и развој нових технологија
- веома скупа опрема (укључујући одржавање)
- повећати укупне трошкове оцењивања усаглашености
- друга пријављена тела у окружењу
- захтеви купаца
- евидентна претња од стране конкурената
- негативне последице приступања ЕУ

Додатне напомене примљене од ТОУ (идентификоване у попуњеном упитнику)

СПИСАК ПРЕПОРУКА у циљу боље припремљености за АСАА

1. Имплементирати ефикасан маркетиншки модел укључујући истраживање тржишта у Републици Србији али и у суседним земљама са циљем побољшања пословања
2. Побољшати комуникацију и сарадњу са другим ТОУ у областима од интереса
3. Унапредити комуникацију и сарадњу са произвођачима у области интересовања

- small market share (note: based on information received from conformity assessment bodies)
- expansion of jobs in related fields
- continuous development of products in the field of electronics, radio telecommunications and IT technologies that require testing and certification
- new markets (market research in neighbouring countries)
- competitive prices
- new customer needs and the development of new technologies
- very expensive equipment (including maintenance)
- increase the total cost of conformity assessment
- other designated/notified bodies in the neighbouring countries
- customer requirements
- evident threat from competitors
- negative consequences of joining the EU

Additional notes received from the CAB (identified in the questionnaire)

LIST OF RECOMMENDATIONS in order to be better prepared for ACAA

1. Implement an effective marketing model including market research in the Republic of Serbia but also in neighboring countries with the aim of improving business
2. Improve communication and cooperation with other CABs in the area(s) of interest
3. Improve communication and cooperation with producers in the area of interest

4. Развити ефикасан модел управљања трошковима
5. Побољшати активност подговарања тестирања електромагнетне компатибилности (или као активни подизвођач)

У области Лифтова (Правилник о лифтовима и безбедносним компонентама за лифтове („Службени гласник РС“ бр. 15/2017 и 21/2020)) Директива 2014/33/EU)

Напомена: Ова област је наведена као једна од будућих потенцијалних области проширења примене АСAA споразума, иако није у питању приоритетна област АСAA, могуће је укључивање ове области након што буде потписан основни споразум са приоритетним областима (нисконапонска опрема, елктромагнетна компатибилност и лична заштитна опрема) и након одговарајућег периода примене основног споразума.

7.3 Прилог 3. ТОУ: „Институт за заштиту на раду“, Нови Сад

Бр. именована И 006

Предмет и подручје именована (обавештења): завршни преглед и појединачна верификација лифта.

Опште информације

И 006 има правни субјективитет. На основу јавно доступних информација (извор: Агенција за привредне регистре), институт је акционарско друштво.

Активности оцењивања усаглашености обављају се у области завршног прегледа и верификације појединачне јединице. Нема података о финансијским уделима у приходима.

4. Develop an effective cost management model
5. Improve the subcontracting activity of electromagnetic compatibility testing (or as an active subcontractor)

In the field of lifts (Rulebook on lifts safety (“Official Gazette of RS” no. 15/2017 and 21/2020)) Directive 2014/33/EU)

Note: This area is listed as one of the future potential areas of expansion of the application of the АСAA, although it is not a priority area, it is possible to include this area after the basic agreement regarding the priority areas (low voltage equipment, electromagnetic compatibility and personal protective equipment) is signed and after the appropriate period of implementation of the basic agreement

7.3 ANNEX 3. CAB: Institute for work safety, Novi Sad

DB No. I 006

Subject and area of designation (notification): final inspection and unit verification of lifts

General information

DB I 006 is a legal entity. Based on publicly available information (source: Serbian Business Registers Agency - Agency for Economic Registers), the Institute is a joint-stock company.

Conformity assessment activities are performed in the area of final inspection and unit verification of lifts. There is no data on financial shares in the income.

И 006, „Институту за заштиту на раду“, Нови Сад ради више од 60 различитих услуга, а међу њима је и активност оцењивања усаглашености (завршни преглед лифтова). Највише руководство, заједно са особљем које је одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености не учествују у било којој активности која би могла да буде у супротности са њиховом независношћу расуђивања или интегритетом активности оцењивања усаглашености из предмета и подручја рада. Сви адекватни механизми су дефинисани и имплементирани (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Успостављене су политике, процедуре које омогућавају потребну и тражену непристрасност. Такође, на основу информација добијених од ТОО, обезбеђена је финансијска независност (на основу спроведених анализа у области завршног прегледа лифтова).

Успостављени су различити механизми како би се омогућило да И 006 и његово особље буду ослобођени од било каквих притисака и подстицаја који би могли утицати на њихову процену или резултате активности оцењивања усаглашености (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

И 006 је склопило осигурање од одговорности (адекватан обим, није потребно активирати претходн период, 2019-2021).

За сваки поступак оцењивања усаглашености и сваку врсту производа у односу на обим именована, И 006 располаже потребним описима поступака по којима се спроводе активности.

I 006, the Institute for Safety at Work, Novi Sad provides more than 60 different services, and among them is the conformity assessment activity (final inspection of lifts). Top management, together with personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities, do not participate in any activity that could conflict with their independence of judgment or the integrity of the subject matter and work area of conformity assessment activities. All adequate mechanisms are defined and implemented (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Policies and procedures have been established enabling the necessary and required impartiality. Also, based on the information received from the CAB, financial independence is ensured (based on the analysis carried out in the area of the final inspection of lifts).

Various mechanisms are in place to allow I 006 and its staff to be freed from any pressures and incentives that could influence their assessment or results of conformity assessment activities (this process is evidenced by relevant documented activities required and controlled through the accreditation process).

I 006 has liability insurance (adequate scope, it is not necessary to activate the previous period, 2019-2021).

For each conformity assessment procedure and each type of product in relation to the scope of designation, I 006 has the necessary descriptions of the procedures by which the activities are carried out.

It is noted that in the period 2019-2021 a reduced number of issued certificates for conformity

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. године смањен број издатих сертификата за оцењивање усаглашености (појединачна верификација јединице) (у 2021. години више од 50%, а мање него у 2019. години). Број сертификата (завршног прегледа јединице) је исти у наведеном периоду.

И 006 не учествује ни у каквим релевантним активностима стандардизације у вези са лифтовима.

Организациона јединица Института за заштиту на раду је акредитована.

Ресурси

И006 располаже потребним кадровима са техничким знањем, довољним и одговарајућим искуством за обављање послова оцењивања усаглашености (8 лица, просечне године искуства, 18).

Особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености поседује задовољавајуће знање о захтевима оцењивања које спроводе, релевантним одредбама закона и релевантним имплементационим прописима (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. године било одређених интерних и екстерних обука у 2019. години.

Опрема

И 006 располаже са неопходном опремом за обављање техничких и административних послова у вези са активностима оцењивања усаглашености. Капацитети опреме покривају 100% потребе ТОУ за активности оцењивања усаглашености из предмета и подручја рада.

assessment is noted (unit verification) (in 2021, more than 50%, and less than in 2019). The number of the certificate (the final inspection) is the same in the specified period.

I 006 does not participate in any relevant standardization activities related to lifts.

The organizational unit of the Institute for Occupational Safety is accredited.

Resources

I 006 has the necessary personnel with technical knowledge and sufficient and appropriate experience to perform conformity assessment tasks (8 persons, average years of experience, 18).

Personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities have satisfactory knowledge of the assessment requirements they carry out, the relevant provisions of the law and the relevant implementing regulations (this process is evidenced by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

It is noted that in the period 2019-2021. there were certain internal and external trainings in 2019.

Equipment

I 006 has the necessary equipment for carrying out technical and administrative tasks related to conformity assessment activities. The capacities of the equipment cover 100% of CAB's needs for conformity assessment activities in the subject and field of work.

Сходно обиму посла до сада није било потребе за спољно ангажованим партнерима (подизвођачима).

Захтеви процеса

И 006 располаже свим потребним процедурама и упутствима за обављање делатности (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Подаци/извори информација

- Упитник од 2022.02.23
- Обим акредитације 06-040 преузет из званичног Регистра Акредитационог тела Србије
- Акт о регистрацији (Агенција за привредне регистре)
- Акт именовања (верификација појединачне јединице)
- Осигурање од одговорности
- Јавно доступне информације из релевантних извора

SWOT анализа:

Предности:

- адекватан капацитет за послове тестирања
- компетентно и искусно особље
- вишегодишње искуство у оцењивању усаглашености
- акредитација, именовање за различите области оцењивања усаглашености
- флексибилна организација способна да одговори на сваку промену

According to the scope of work, there has been no need for external partners (subcontractors) so far.

Process requirements

I 006 has all the necessary procedures and instructions for performing activities (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Data/sources of information

- Questionnaire from 2022.02.23
- Scope of accreditation 06-040 taken from the official Register of the Accreditation Body of Serbia
- Registration act (Agency for Business Registers)
- Act of designation (unit verification)
- Liability insurance
- Publicly available information from relevant sources

SWOT Analysis:

Advantages:

- adequate capacity for testing tasks
- competent and experienced staff
- many years of experience in conformity assessment
- accreditation, designation for various areas of conformity assessment
- a flexible organization capable of responding to any change

Слабости

- учешће у неким релевантним активностима стандардизације
- недостатак обука
- просечна старосна структура ангажованих лица

Прилике/могућности

- истраживање могућности за отварање нових тржишта (суседне земље/земље региона)
- нове потребе купаца и развој нових услуга
- запошљавање нових, младих људи како би трансфер знања био што успешнији
- опција дигитализације пословања

Претње

- конкурентно тржиште
- повећати укупне трошкове оцењивања усаглашености
- различите процедуре нотификованих тела
- недовољна сарадња са релевантним надлежним инспекцијама

Додатне напомене примљене од ТОУ (идентификоване у попуњеном упитнику)

СПИСАК ПРЕПОРУКА

1. Предузети адекватне мере за запошљавање нових младих људи како би трансфер знања био што успешнији
2. Предузети мере за омогућавање учешћа у активностима стандардизације и другим стручним организацијама

Weaknesses

- participation in some relevant standardization activities
- lack of training
- average age structure of employed persons

Opportunities/possibilities:

- researching possibilities for opening new markets (neighboring countries/countries of the region)
- new customer needs and development of new services
- employment of new, young people in order to make the transfer of knowledge as successful as possible
- option of digitalization of business

Threats:

- competitive market
- increase the total cost of conformity assessment
- different procedures of NB
- insufficient cooperation with relevant competent inspections

Additional notes received from the CAB (identified in the completed questionnaire)

LIST OF RECOMMENDATIONS

1. Take adequate measures for the employment of new young people in order to make the transfer of knowledge as successful as possible
2. Take measures to enable participation in standardization activities and other professional organizations

3. Унапредити комуникацију и сарадњу са другим ТОУ у областима од интереса
4. Извршити анализу потенцијала ТОУ за аутоматизацију процеса и имплементирати могућа решења
5. Спроводити ефикасан процес обуке

У области личне заштитне опреме (Правилник о личној заштитној опреми („Службени гласник РС“ бр. 23/2020)

Напомена: Ова област је наведена као једна од будућих потенцијалних области проширења примене АСАА споразума.

Члан 24 Директиве 2014/30/EУ

7.4. Прилог 4 ТОУ: „ЦИС Институт“, Београд

Предмет и подручје примене: испитивање типа (категирија II)

Опште информације

И 033 има правни субјективитет. На основу јавно доступних информација (извор: Агенција за привредне регистре)

Структура власништва: удео од 100% у средствима које компанија користи има European Investment Нови Београд, 100%.

Активности оцењивања усаглашености (испитивање, преглед и сертификација производа) су главне активности компаније. Поред локација у Србији, „ЦИС Институт“ има локације у Бања Луци (БиХ) и Љубљани (Словенија).

Активности које се обављају на локацији Бања Лука су, поред осталих, испитивање и преглед личне заштитне опреме;

3. Improve communication and cooperation with other CAB in areas of interest
4. Analyze the potential of CAB for process automation and implement possible solutions
5. Implement an effective training process

In the field of personal protective equipment (Regulation on personal protective equipment (“Official Gazette of RS” no. 23/2020)

Note: This area is listed as one of the future potential areas of expansion of the application of the АСАА agreement.

Article 24 of Directive 2014/30/EU

7.4 ANNEX 4 CAB: CIS Institute, Belgrade

Subject and field of application: type examination (category II)

General information

I 033 is a legal entity. Based on publicly available information (source: Serbian Business Registers Agency).

Ownership structure: 100% share in the assets used by the European Investment New Belgrade, 100%.

Conformity assessment activities (testing, inspection and, certification products) are the main activities of the company. In addition to locations in Serbia, CIS Institute has locations in Banja Luka (BiH) and Ljubljana (Slovenia).

The activities performed at the Banja Luka location are, among others, testing and inspection of personal protective equipment;

- сертификација производа који су идентификовани као лична заштитна опрема је главна активност на локацији у Љубљани, Словенија.

„ЦИС Институт“ Љубљана је именовано тело за личну заштитну опрему (NB 2890).

И 033, његово руководство и особље одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености не учествују ни у једној активности која би могла бити у супротности са њиховом независношћу расуђивања или интегритетом активности оцењивања усаглашености за које су се пријавили (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације). Именовано тело има успостављене политике и процедуре које омогућавају потребну и тражену непристрасност. Такође, на основу информација добијених од именованог тела, финансијска независност је у потпуности обезбеђена (средства за рад обезбеђују се искључиво из трошкова активности оцењивања усаглашености).

Напомена: детаљне информације нису доступне.

Успостављени су различити механизми како би се омогућило да И 033 и његово особље буду слободни од било каквих притисака и подстицаја који би могли утицати на њихову процену или резултате активности оцењивања усаглашености (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

И 033 је склопио осигурање од одговорности (адекватанобим, нема потребезапреиспитивањем претходног периода, 2019-2021).

- certification of products identified as personal protective equipment is main activity on location in Ljubljana, Slovenia.

CIS Institute Ljubljana is a notified body for personal protective equipment (NB 2890).

I 033, its management and personnel responsible for the implementation of conformity assessment activities do not participate in any activity that could conflict with their independence of judgment or the integrity of the conformity assessment activities for which they have applied (this process is evidenced by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process). The designated body has policies and procedures in place that enable the necessary and required impartiality. Also, based on the information received from the designated body, financial independence is fully ensured (funds for work are provided exclusively from the costs of conformity assessment activities).

Note: detailed information is not available.

Various mechanisms are in place to allow I 033 and its staff to be free from any pressures and incentives that could influence their assessment or results of conformity assessment activities (this process is evidenced by relevant documented activities required and controlled through the accreditation process).

I 033 has liability insurance (adequate scope, no need to review previous period, 2019-2021).

For the conformity assessment procedure related to the scope of the designated body, I 033 has the necessary description of the procedure according to which the activity is carried out.

За поступак оцењивања усаглашености у вези са предметом и подручјем именованог тела, И 033 располаже неопходним описом поступка по коме се обавља делатност.

Подаци о издатим сертификатима о оцењивању усаглашености су следећи:

- Нема активности испитивања типа у 2021.
- Једнак број активности у 2019. и 2020. години – испитивање типа (EN ISO 20345)
- Повећан број активности за 40% у 2020. у односу на 2019. - испитивање типа (EN ISO 20347)
- Само једна активност у 2019. години - испитивање типа (EN ISO 21420, EN 388)

И 033 учествује у релевантним активностима стандардизације (учешће у комисијама KS F038, KS G289 и KS G309, Институт за стандардизацију).

Ресурси

И 033 располаже особљем са добрим техничким знањем и искуством за обављање послова оцењивања усаглашености (3 особе, просечне године искуства, 6).

Особље које је одговорно за спровођење активности оцењивања усаглашености има знање о захтевима оцењивања које спроводи, одговарајуће знање и разумевање битних захтева важећих хармонизованих стандарда, релевантних законских одредби и релевантних имплементационих прописа (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Напомиње се да је у периоду 2019-2021. године постојао одређени број интерних и екстерних обука.

Data on issued conformity assessment certificates are as follows:

- No type examination activities in 2021.
- Equal number of activities in 2019 and 2020 - type examination (EN ISO 20345)
- Increased number of activities by 40% in 2020 compared to 2019 - type examination (EN ISO 20347)
- Only one activity in 2019 - type examination (EN ISO 21420, EN 388)

I 033 participates in relevant standardization activities (participation in commissions KS F038, KS G289 and KS G309, Institute for Standardization).

Resources

I 033 has staff with good technical knowledge and experience for performing conformity assessment tasks (3 people, average years of experience, 6).

The personnel who are responsible for the implementation of conformity assessment activities have knowledge of the assessment requirements they carry out, appropriate knowledge and understanding of the essential requirements of valid harmonized standards, relevant legal provisions and relevant implementing regulations (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

It is noted that in the period 2019-2021 there was a certain number of internal and external trainings.

Опрема

И 033 располаже потребном опремом и објектима за обављање техничких и административних послова у вези са активностима оцењивања усаглашености. Такође, И 033 има на располагању акредитовану лабораторију. Капацитети за испитивање покривају 100% потребе именованог тела за активности оцењивања усаглашености од интереса.

Нема потребе за спољним ангажованим пословима (подизвођачима).

Захтеви процеса

И 033 располаже свим потребним процедурама за обављање делатности (Опрема

И 033 располаже са потребном опремом и објектима за обављање техничких и административних послова у вези са активностима оцењивања усаглашености. Такође, И 033 има на располагању акредитовану лабораторију. Капацитети за испитивање покривају 100% потребе ТОУ за активности оцењивања усаглашености од интереса.

Нема потребе за спољним пословима (подизвођачима).

Захтеви процеса

И 033 располаже свим потребним процедурама за обављање делатности (овај процес доказују релевантним документованим активностима које се захтевају и контролишу кроз процес акредитације).

Подаци/извори информација

- Организациона шема ЦИС института
- Интерни акт организације од 20.10.2020.
- Улоге, одговорности и овлашћења запослених у Институту ЦИС

Equipment

I 033 has the necessary equipment and facilities for performing technical and administrative work related to conformity assessment activities. Also, I 033 has an accredited laboratory at its disposal. The testing capacities cover 100% of the needs of the designated body for the conformity assessment activities of interest.

There is no need for outsourced jobs (subcontractors).

Process requirements

I 033 has all the necessary procedures for performing activities (Equipment)

I 033 has the necessary equipment and facilities for performing technical and administrative work related to conformity assessment activities. Also, I 033 has an accredited laboratory at its disposal. The testing capacities cover 100% of the CAB's needs for the conformity assessment activities of interest.

No need for outsourcing (subcontractors).

Process requirements

I 033 has all the necessary procedures for performing activities (this process is proven by relevant documented activities that are required and controlled through the accreditation process).

Data/sources of information

- Organizational chart of the CIS Institute
- Internal act of the organization from 20.10.2020
- Roles, responsibilities and powers of employees at the CIS Institute

- Информације о реализованим интерним и екстерним обукама
- Предмет и подручје акредитације лабораторије за испитивање и контролног тела
- Испитивање-преглед личне заштитне опреме
- Јавно доступне информације

SWOT анализа:

Предности:

- капацитет испитивања
- дугогодишње искуство у САА
- флексибилна организација способна да одговори на сваку промену
- нотификовано тело за ЛЗО (локација у ЕУ, Словенија, Љубљана)

Слабости

- није било испитивања типа у прошлој години
- дигитализација пословања

Могућности/прилике

- отварање нових тржишта
- нове потребе купаца и развој нових услуга
- добре географске позиције постојећих локација
- дигитализација пословања

Претње

- конкурентно тржиште
- повећати укупне трошкове АСВ
- број произвођача ових производа

- Information on the realized internal and external trainings
- Subject and area of accreditation of testing laboratory and control body
- Examination-examination of personal protective equipment
- Publicly available information

SWOT Analysis:

Advantages:

- testing capacity
- many years of experience in CAA
- a flexible organization capable of responding to any change
- NB for PPE (location in EU, Slovenia, Ljubljana)

Weaknesses

- there were no type examination tests in the last year
- digitization of business

Possibilities/Opportunities

- opening of new markets
- new customer needs and development of new services
- good geographical positions of existing locations
- digitization of business

Threats

- competitive market
- increase the total costs of ACV
- the number of manufacturers of these products

- број надлежних ТОУ
- негативне последице од приступања ЕУ

СПИСАК ПРЕПОРУКА у циљу боље припремљености за АСАА

1. Имплементирати ефикасан маркетиншки модел укључујући истраживање тржишта за побољшање пословања АСВ
2. Унапредити комуникацију и сарадњу са произвођачима у области интересовања
3. Извршити анализу потенцијала ТОУ за аутоматизацију процеса и имплементирати могућа решења
4. Анализирати могућности у предмету и подручју рада именованог тела

- the number of competent CABs
- negative consequences of joining the EU

LIST OF RECOMMENDATIONS in order to better prepare for ACAA

1. Implement an effective marketing model including market research to improve ACV's operations
2. Improve communication and cooperation with producers in the area of interest
3. Perform an analysis of CAB's potential for process automation and implement possible solutions
4. Analyze the possibilities in the subject and area of work of the appointed body

8. ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ ТЕЛИМА ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ УСАГЛАШЕНОСТИ У СРБИЈИ, У ЦИЉУ АДЕКВАТНЕ ПРИРПЕМЕ ЗА АСАА СПОРАЗУМ

1. Имплементирати ефикасан маркетиншки модел укључујући истраживање тржишта у Републици Србији али и у суседним земљама са циљем побољшања пословања
2. Побољшати комуникацију и сарадњу са другим ТОУ, у области(ма) од интереса
3. Унапредити комуникацију и сарадњу са произвођачима у области интересовања, посебно испитати могућности проширења на алтернативна тржишта, укључујући и друге земље кандидате за чланство у ЕУ али и земље које признају или прихватају ЕУ техничко законодавство
4. Развити ефикасан модел управљања трошковима
5. Побољшати активност подуговарања активности испитивања (или као активни подизвођач)

8. GENERAL RECOMMENDATIONS TO THE CONFORMITY ASSESSMENT BODIES IN SERBIA, IN ORDER TO ADEQUATELY PREPARE FOR THE ACAA AGREEMENT

1. Implement an effective marketing model including market research in the Republic of Serbia but also in neighboring countries with the aim of improving business
2. Improve communication and cooperation with other CABs in the area(s) of interest
3. Improve communication and cooperation with manufacturers in the area of interest, especially examine the possibilities of expanding to alternative markets, including other countries that are candidates for EU membership, but also countries that recognize or accept EU technical legislation
4. Develop an effective cost management model
5. Improve the activity of subcontracting the activity of testing (or as an active subcontractor)

6. Предузети адекватне мере за запошљавање нових младих људи како би трансфер знања био што успешнији
7. Предузети мере за омогућавање учешћа у активностима стандардизације и другим стручним организацијама
8. Извршити анализу потенцијала за аутоматизацију процеса и имплементирати могућа решења
9. Спроводити ефикасан процес обуке
10. Успоставити ефикасан процес за праћење потреба нових купаца и развој нових технологија
11. Побољшати процес имплементације новог поступка оцењивања усаглашености

6. Take adequate measures for the employment of new young people in order to make the transfer of knowledge as successful as possible
7. Take measures to enable participation in standardization activities and other professional organizations
8. Analyze the potential for process automation and implement possible solutions
9. Implement an effective training process
10. Establish an effective process for monitoring the needs of customers and developing new technologies
11. Improve the implementation process of the new conformity assessment procedures.

9. ЗАКЉУЧАК

На основу информација датих у претходном тексту ове брошуре, може се извести закључак, да ће се закључивањем билатералног АСАА споразума у одређеним секторима:

- олакшати приступ индустријским производима из земље партнера унутрашњем тржишту Европске уније и обрнуто;
- да производи обухваћени споразумом могу ући у ЕУ без додатних испитивања и процедура оцењивања усаглашености, а производи из ЕУ могу на сличан начин слободно да уђу на тржиште земље партнера;
- да ће земља партнер да се третира као еквивалентна држави чланици.

9. CONCLUSION

Based on the information provided in the previous text of this brochure, it can be concluded that the conclusion of the bilateral ACAA agreement in certain sectors will:

- facilitate the access of industrial products from partner countries to the internal market of the European Union and vice versa;
- ensure that products covered by the agreement can enter the EU without additional tests and conformity assessment procedures, and products from the EU can similarly freely enter the market of the partner country;
- that the partner country will be treated as equivalent to the member state.

Сходно свему наведеном, овај споразум подразумева потпуну имплементацију и апроксимацију правних тековина ЕУ за производе у секторима обухваћеним споразумима у земљи партнеру, на истом основу који се очекује од државе чланице ЕУ.

У пракси то значи да ће, након потписивања АСАА споразума, суштина техничких захтева за стављање на тржиште производа (у области електричне опреме, машина и личне заштитне опреме) бити иста као и у време писања ове брошуре, али ће неки аспекти бити субјект додатног прилагођавања (наступ на тржишту, означавање производа, регистрација ТОУ, учешће у раду одговарајућих међународних организација) па је потребно имати у виду целину свих ових захтева у смислу боље припреме за почетак примене АСАА споразума.

Преглед и анализа горе наведених тела за оцењивање усаглашености у Републици Србији, као што је горе презентовано, показује да још увек има области у којима је потребно радити на унапређењу и додатном прилагођавању захтевима ЕУ законодавства.

Стога у наставку се наводе најважније препоруке за неопходна унапређења и прилагођавања у раду ових тела, како би се омогућило у што краћем року испуњавање највећег броја захтева које је потребно испунити у процесу преговора за потписивање АСАА споразума.

- Јачање промотивних активности и примена савременог маркетиншког приступа у пословању,

Accordingly, this agreement implies the full implementation and approximation of the EU *acquis* for products in the sectors covered by the agreements in the partner country, on the same basis as is expected from the EU member state.

In practice, this means that, after the suppression of the ACAA agreement, the essence of the technical requirements for placing products on the market (in the field of electrical equipment, machinery and personal protective equipment) will be the same as at the time of writing this brochure, but some aspects will be subject to additional adaptation (placing on the market, labeling of products, registration of CABs, participation in the work of relevant international organizations) so it is necessary to take into account the whole of all these requirements in terms of better preparation for the start of the implementation of the ACAA agreement.

The review and analysis of the above-mentioned conformity assessment bodies in the Republic of Serbia, as presented above, shows that there are still areas in which it is necessary to work on improvement and additional adaptation to the requirements of EU legislation.

Therefore, the following are the most important recommendations for the necessary improvements and adjustments in the work of these bodies, in order to enable the fulfillment of the largest number of requirements that need to be fulfilled in the process of negotiations for the signing of the ACAA agreement as soon as possible.

- Strengthening of promotional activities and use of modern marketing approach in businesses,

- Диверсификација комерцијалне оријентације, испитивање могућности за освајање нових тржишта, боље управљање трошковима,
 - Улагања у савремену опрему, иновације и едукацију особља,
 - Задржати, односно обезбедити висок ново професионалности и стручности кадрова, уз њихово подмлађивање и јачање кадровских капацитета уопште,
 - Поред свега горе наведеног, неходно је стриктно поштовање захтева које морају да испуне тела за оцењивање усаглашености у складу са техничким прописима које примењују у свом пословању (детаљније описаних у Одељку 6. ове брошуре)
- Diversification of commercial orientation, exploring of possibilities for entering new markets, better cost management,
 - Investments in modern equipment, innovations and staff education,
 - Retaining / ensuring a high level of new professionalism and expertise of personnel, along with their rejuvenation and strengthening of personnel capacities in general,
 - In addition to all of the above, it is necessary to strictly comply with the requirements that must be met by conformity assessment bodies in accordance with the technical regulations that they use in their operations (described in more detail in Section 6 of this brochure).

10. ЛИТЕРАТУРА

1. A BRIEF INTRODUCTION TO ACAAS, Paul de Lusignan, DG Trade, European Commisison, CEN, Brussels, 17-18 June 2010
2. Support for Safer Products - Mission Report – 047- INTERIM MISSION REPORT
3. TOУ Регистар –Технис
4. Правилник о електромагнетној компатибилности (ЕМЦ) („Службени гласник РС” бр. 25/2016 и 21/2020) /Директива 2014/30/EУ
5. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС” бр. 49/2021)
6. Уредба о именовању ТОУ („Службени гласник РС” бр. 18/2022) / на снази од 01.05.2022.

10. LITERATURE

1. A BRIEF INTRODUCTION TO ACAA, Paul de Lusignan, DG Trade, European Commission, CEN, Brussels, 17-18 June 2010
2. Support for Safer Products - Mission Report – 047- INTERIM MISSION REPORT
3. DB CAB Register – Tehnis webpage
4. Rulebook on electromagnetic compatibility (EMC) (“Official Gazette of RS” no. 25/2016 and 21/2020) / Directive 2014/30/EU
5. Law on technical requirements for products and conformity assessment (“Official Gazette of RS” No. 49/2021)
6. Regulation on the designation of CABs (“Official Gazette of the RS” No. 18/2022) / in force from 01.05.2022.

7. Правилник о електромагнетној компатибилности (ЕМЦ) („Службени гласник РС” бр. 25/2016 и 21/2020) / Члан 24 Директиве 2014/30/EУ
8. Правилник о именовану ТОУ-а („Службени гласник РС” бр. 18/2022)
9. Правилник о лифтовима и безбедносним компонентама за лифтове („Службени гласник РС” бр. 15/2017 и 21/2020) /Члан 24 Директиве 2014/30/EУ
10. Правилник о личној заштитној опреми („Службени гласник РС” бр. 23/2020)

Уредба ЕУ 2016/425

11. Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености („Службени гласник РС” бр. 49/2021)

7. Rulebook on Electromagnetic Compatibility (EMC) (“Official Gazette of RS” No. 25/2016 and 21/2020) / Article 24 of Directive 2014/30/EU
8. Rulebook on lifts safety (“Official Gazette of RS” No. 15/2017 and 21/2020) / Article 24 of Directive 2014/30/EU
9. Rulebook on personal protective equipment (“Official Gazette of RS” No. 23/2020) /EU Regulation 2016/425

Припрема и штампа:
Print & Gift

Тираж: 70

Место и датум публикације:
Београд, септембар 2023. год

Design, pre-press and print:
Print & Gift

Print run: 70

Belgrade, *September 2023*

